

Omaishoidon tuki

Helsinki

Mitä omaishoidon tuki on?

Omaishoito tarkoittaa päivittäistä hoitoa ja huolenpitoa, jota omainen tai muu läheinen henkilö antaa kotona vanhukselle, vammaiselle tai sairaalle, jonka toimintakyky on alentunut.

Omaishoidon tuki muodostuu vanhusta, vammaista tai sairasta hoitavalle hoitajalle maksettavasta palkkiosta, lakisääteisistä vapaapäivistä ja muista omaishoitoa tukevista palveluista.

Tuen edellytykset

Omaishoidon tuen myöntämisen perusteena on, että hoidettava tarvitsee henkilökohtaisissa toiminnoissaan jatkuvaa, päivittäistä hoitoa ja huolenpitoa voidakseen asua kotonaan.

Omaishoidon tuen myöntäminen perustuu kokonaistilanteen yksilölliseen arviointiin, jossa huomioidaan omaishoitajan antaman hoidon vaativuus ja sitovuus sekä hoidettavan valvonnan ja ohjauksen tarve. Perheen kotitöitä ja kodin ulkopuolisia asiointeja ei huomioida omaishoidon tuen hoitoisuusryhmää arvioitaessa.

Kokonaistilanteen arvioinnissa otetaan huomioon omaishoitajan omaishoidettavalle antama päivittäisen henkilökohtaisen hoidon määrä, vaativuus ja sitovuus seuraavissa toiminnoissa: peseytyminen, ruokailu, liikkuminen, lääkitys, pukeminen, WC-toiminnot, muut terveyden- ja sairaanhoidolliset hoitotoimenpiteet.

Edellisten lisäksi kokonaistilanteen arvioinnissa otetaan huomioon hoidettavan muun tuen tarpeet.

Lasten hoitoon omaishoidon tukea voidaan myöntää pääsääntöisesti vasta kun Kelan äitiys- tai vanhempainrahan maksu on päättynyt. Tuen edellytykset lapsilla voivat olla lisäksi omasta ikäryhmästä poikkeava valvonnan tarve, runsaan ohjauksen ja muu erityisen tuen tarve.

Kuka voi olla omaishoitaja?

Hoitaja voi olla omainen, sukulainen tai muu läheinen henkilö, joka soveltuu tähän tehtävään terveytensä ja toimintakykynsä puolesta.

Omaishoitaja tekee kunnan kanssa omaishoitosopimuksen. Hoitaja ei kuitenkaan ole työsuhteessa sopimuksen tekneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Pääsääntöisesti edellytetään hoitajan ja hoidettavan asuamista samassa taloudessa.

Hoidon tarpeen arviointi

Hoidon tarve selvitetään aina yksilöllisesti ja perheen kokonaistilanne huomioiden.

Yli 65-vuotiaiden arvioinnin tekee oman asuinalueen asiakasohjauksen työntekijä. Alle 65-vuotiaiden arvioinnin suorittaa vammaisten sosiaalilaitoksen yksikön omaishoidon tuesta vastaava työntekijä.

Arviointi tehdään hakemuksen, kotikäynnin ja lääkärinlausunnon sekä mahdollisten muiden hoitoon osallistuvien arvioiden perusteella. Hoidettavan henkilön hoito- ja palvelusuunnitelma laaditaan yhteistyössä hoitoon osallistuvien kanssa.

Alle 18-vuotiaiden hoidon tarvetta ja sitovuutta arvioidaan lapsen tai nuoren taitoja vertaamalla terveeseen ikätoveriin.

Hoitopalkkio ja sen maksaminen

Päätöksen yli 65-vuotiaiden omaishoidon tuesta tekee oman asuinalueen asiakasohjauksen työntekijä. Alle 65-vuotiaiden päätöksen

tekee vammaisten sosiaalilaitoksen yksikön omaishoidon tuesta vastaava työntekijä.

Hoitopalkkion suuruus määräytyy omaishoitajan antaman hoidon vaativuuden ja sitovuuden sekä hoidettavan valvonnan ja ohjauksen tarpeesta. Säännöllisesti käytössä olevat muut palvelut saattavat alenuttaa maksettavaa palkkiota.

Palkkiota ei alenna esimerkiksi työtoimintaan tai päivätoimintaan osallistuminen tai koulunkäynti. Myöskään lakisääteiset vapaapäivät eivät vähennä omaishoidon tuen palkkiota.

Palkkio maksetaan hoitajalle kuukausittain jälkikäteen ja se on veronalaista tuloa. Hoitajan on hyvä etukäteen selvittää hoitopalkkion mahdollinen vaikutus muihin saamiinsa etuuksiin. Palkkiota voidaan maksaa kirjallisen hakemuksen saapumiskuukauden alusta tai kotiutuspäivästä lukien.

Omaishoidon tuen hoitopalkkiot vuonna 2020

1. Ensimmäinen hoitoisuusryhmä, hoitopalkkio korkeintaan 1766,25 €/kk

Hoidettavan hoitotilanne edellyttää omaishoitajan ympärivuorokautista työpanosta. Hoidettava tarvitsee ja saa runsaasti hoitoa ja huolenpitoa lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, myös öisin. Hoidettavaa ei voi jättää yksin kuin lyhyeksi ajaksi. Omaishoitaja ei voi pääsääntöisesti käydä kodin ulkopuolella ansiotyössä.

2. Toinen hoitoisuusryhmä, hoitopalkkio korkeintaan 815,03 €/kk

Tähän ryhmään kuuluvat hoidettavat ovat joko fyysisesti raskashoitaisia tai heidän hoitotilanteensa on psyykkisesti kuormittava. Hoidettavilla on avun tarvetta useana yönä viikossa eivätkä he voi olla yksin 2-3 tuntia pidempään.

Haasteellinen hoidettava tarvitsee perustellusta syystä jatkuvaa valvontaa, tilanteita pitää osata ennakoita. Hoidettavan valvonnan tarve voi olla sellaista, että ilman valvontaa ja ohjausta hän vaarantaa itsensä tai muiden turvallisuuden. Alle 18-vuotiaiden kohdalla kyseessä on hoito, joka ei liity normaaliin ikätasoon.

3. Kolmas hoitoisuusryhmä, hoitopalkkio korkeintaan 449,10 €/kk

Hoidettava tarvitsevat ja saavat fyysistä tai ohjauksellista hoitoa ja huolenpitoa useamman kerran päivässä kun

- hoidettavan öinen avun tarve on satunnaista tai ei sitä ei ole ollenkaan
- hoidettava voi olla yksin päiväsaikaan 3-5 tuntia
- mikäli hoidettava ei asu omaishoitajan kanssa samassa taloudessa, omaishoitaja käy päivittäin ja tarvittaessa öisin hoidettavan apuna
- omaishoitajalla on päävastuu hoidosta ja huolenpidosta, vaikka esim. kotihoito kävisi päivittäin.

Lakisääteinen vapaa

Hoitajan oikeus lakisääteisiin vapaisiin määräytyy hoidon sitovuuden perusteella. Lain mukaan kaikilla omaishoitotosopimuksen tehneillä omaishoitajilla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on oikeutettu omaishoidon tukeen.

Omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien aikana omaishoidettavan hoito voidaan järjestää kunnallisessa ympärivuorokautisen hoidon yksikössä tai palvelusetelillä kaupungin hyväksymissä yksityisissä hoitopaikoissa.

Hoito voidaan järjestää myös kotiin tuotavana palveluna palvelusetelillä, jolloin yksi lakisääteinen vapaapäivä on 12 tuntia, jonka voi tarvittaessa pitää halutun pituisina jaksoina. Kahdella lakisääteisellä vapaapäivällä voi hankkia kotiin tuotavaa hoitoa 24 tuntia ja kolmella lakisääteisellä vapaapäivällä 36 tunti.

Toteutuneiden lakisääteisten vapaapäivien asiakasmaksu/omavastuuosuus vahvistetaan vuosittain.

► **Vuonna 2020 se on 11,40 €/vrk.**

Lakisääteisiin vapaapäiviin oikeutettu omaishoitaja voi käyttää myös sijaisomaishoitajaa. Kunta tekee sijaisomaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen.

Omaishoitaja voi esittää sijaisomaishoitajaksi joko omaista tai läheistä, joka soveltuu sijaisomaishoitajaksi. Ehdotetun henkilön sopivuutta sijaisomaishoitajaksi arvioidaan samoin perustein kuin varsinaisen omaishoitajan. Sijaisomaishoidon tulee olla hoidettavan edun mukaista.

Sijaisomaishoidon palkkio riippuu hoidettavan hoitoisuusryhmästä ja sisältää mahdolliset kulukorvaukset. Sijaisomaishoitajana ei voi olla yritys.

► **Vuonna 2020 sijaisomaishoidon palkkiot ovat 115,93 €/vrk tai 57,96 €/vrk.**

Alle 65-vuotiailla tunti-omaisuuden korvaus on yksi vaihtoehto omaishoidon tuen lakisääteisille vapaapäiville. Korvausta voidaan myöntää hoitajan palkkamenoihin enintään 3 x 6 tuntia tai 2 x 6 tuntia kuukaudessa riippuen hoitajan vapaapäiväoikeuden määrästä. Tunteja voi käyttää yksittäin, mutta tunteja ei voi kerätä, vaan ne on käytettävä kuukauden sisällä siitä kun oikeus vapaaseen on ansaittu. Omaishoitoperhe järjestää itse hoitajan.

Muut omaishoitajan jaksamista tukevat palvelut

Päivätoiminta

Ikääntyneiden päivätoiminta on tarkoitettu 65 vuotta täyttäneille ja sen tavoitteena on tukea ensisijaisesti muistisairaiden asiakkaiden ja/tai omaishoitettavien kotona asumista, ylläpitää omatoimisuutta ja itsenäistä tai tuettua selviytymistä sekä tukea omaisten ja

omaishoitajien jaksamista.

Yli 65-vuotiaita hoitavien omaishoitajien lakisääteiset vapaapäivät voidaan järjestää päivätoimintana. Alle 65-vuotiaat vaikeavammaiset hoidettavat voivat osallistua vaikeavammaisten päivätoimintaan. Sitä järjestetään kodin ulkopuolella arkipäivisin. Toiminta on tavoitteellista tukien asiakkaan itsenäisyyttä, osallisuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Alle 65-vuotiaiden päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttömyyden henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoituksen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Omaishoidon toimintakeskusten palvelut

Toimintakeskukset ovat avoimia kaikille, mutta toimintaa on erityisesti yli 65-vuotiaille omaishoidon tuen asiakkaille.

Toimintakeskus on paikka, jossa asiakkaat kohtaavat ja saavat vertaistukea. Omaishoitoperheille järjestetään erilaista ryhmätoimintaa, palveluneuvontaa sekä tarjotaan omaishoitajille mahdollisuus virkistäytymiseen.

Omaishoidon kotiaivustajapalvelu

Omaishoitaja voi saada jakamistaan tukevaa kotiaivustajapalvelua. Palvelua voivat saada omaishoidon tuen asiakasperheet enintään kahdeksan tuntia kuukaudessa, noin 1–4 tuntia kerrallaan.

Palvelun tarpeen arvioi asiakasohjauksen työntekijä. Palvelu on suunnattu yli 65-vuotiaille.

Sähköinen terveystarkastus

Sähköisen hyvinvointi- ja terveystarkastuksen avulla omaishoitaja saa kohdennettua tietoa hyvinvoinnista ja terveydestä. Tarkastuksen jälkeen hän voi osallistua sähköisiin valmennusohjelmiin, joita ovat mm. painonhallinta, terveellinen ravinto, tupakoinnin lopetus, alkoholin vähentäminen, uni- ja stressin hallinta.

Uusien omaishoitajien valmennus

Uusille omaishoitajille järjestetään valmennusta liittyen omaishoitajuuteen. Valmennuksesta saa tarkempaa tietoa omatyöntekijältä/asiakasohjaajalta. Ikääntyneiden valmennuksesta saa lisätietoa myös omaishoidon toimintakeskuksista.

Omaishoidon tuen hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan joko suullisesti tai ensisijaisesti kirjallisesti hakulomakkeella. Lomake löytyy myös internetistä: www.hel.fi/sote. Hakemukseen liitetään C-lausunto (ei puolta vuotta vanhempi), jossa on lääkärin arvio hoidettavan terveydentilasta ja toimintakyvystä. Tarvittaessa pyydetään lääkärinlausunto myös hoitajaksi hakevan terveydentilasta.

Yli 65-vuotiaiden omaishoidon tuki

Uudet asiakkaat saavat hakulomakkeen Seniori-infosta, ma-pe klo 9–15, puh. 09 3104 4556.

Lomake palautetaan oman asuinalueen asiakasohjaukseen.

Eteläinen asiakasohjaus

PL 7160, 00099 Helsingin kaupunki

- PL 00100, 00120, 00130, 00140, 00150, 00160, 00170, 00180, 00190, 00200, 00210, 00220, 00240, 00250, 00260, 00500–00560, 00600 ja 00610

Itäinen asiakasohjaus

PL 6220, 00099 Helsingin kaupunki

- PL 00570, 00800–00880, 00890, 00900, 00910, 00920, 00930, 00940, 00950, 00970, 00900–00990

Läntinen asiakasohjaus

PL 30866, 00099 Helsingin kaupunki

- PL 00250–00350, 00320, 00360–00440

Pohjoinen asiakasohjaus

PL 70763, 00099 Helsingin kaupunki

- PL 00620, 00630, 00640, 00650, 00660, 00670, 00680, 00690, 00700, 00710, 00720, 00730, 00740, 00750, 00760, 00770, 00780 ja 00790

Ruotsinkielinen asiakasohjaus

PL 7160, 00099 Helsingin kaupunki

- Kaikki kaupunginosat

Alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuki

Alle 65-vuotiaiden asiakkaiden omaishoidon tukea koskevat asiat hoidetaan vammaisten sosiaalityön yksiköissä.

Ruotsinkielisten asiakkaiden omaishoidon tuki on alle 65-vuotiaiden osalta Kallion perhekeskuksessa.

Alle 18-vuotiaat

Itäkadun perhekeskus

Itäkatu 11 (sisäänkäynti Tallinnanaukio 1)
PL 6730, 00099 Helsingin kaupunki

Itäinen ja pohjoinen alue:

- PL 77,78,90,92 ja 98
- p. 09 3105 8266
- PL 80, 91, 93–95 ja 97
- p. 09 3106 2557
- PL 57, 59, 80–89, 96 ja 99
- p. 09 3106 2386
- PL 56 (osa), 70–74 ja 79
- p. 09 3105 0258
- PL 62–69 ja 75–76
- p. 09 3106 9579

Kallion perhekeskus

Toinen Linja 4 C
PL 6450, 00099 Helsingin kaupunki

Eteläinen ja läntinen alue

- PL 10–22, 25, 26
- p. 09 3104 4695
- PL 24, 25, 27–31, 33–34, 50–55, 56 (osa), 58, 60
- p. 09 3104 5293
- PL 32, 35–44
- p. 09 3104 1234

Yli 18-vuotiaat

Vuosaaren terveys- ja hyvinvointikeskus

Kahvikuja 3
PL 6250, 00099 Helsingin kaupunki

Itäinen ja eteläinen alue

- PL 10–61
- p. 09 3104 4699
- PL 57, 59, 81–89, 96–99
- p. 09 3106 1779
- PL 80, 90–91, 93–95
- p. 09 3106 2254

Lännen ja pohjoisen vammaisten sosiaalityö

Ala-Malmin tori 2, 7. krs
PL 7980, 00099 Helsingin kaupunki

- PL 25 (osa), 27–44, 62, 64, 67–69,
- p. 09 3104 1233
- PL 56 (osa), 63, 65, 66, 70–79
- p. 09 3105 8448

Omaishoidon toimintakeskukset

Eteläisen alueen toimintakeskus

Töölönkatu 33
puh. 09 3107 4208, 040 3340 245

Läntisen alueen toimintakeskus

Hopeatie 14, puh. 09 3102 4213

Pohjoisen alueen toimintakeskus

Takaniitynkuja 3, puh. 09 3104 6818

Idän alueen toimintakeskus

Kettutie 8
puh. 09 3107 3995, 050 3633 290

Helsinki

Terveyspalvelujen neuvonta 24/7

puh. 09 310 10023

Sosiaalipäivystys 24/7

puh. 020 696 006

Kriisipäivystys 24/7

puh. 09 310 44222

www.hel.fi/sote